

Till:
Gregor Hackman, miljöchef
Emma Östlund, miljöplanerare
Täby kommun
183 80 TÄBY

2013-02-21

Täby Naturskyddsförenings (TNFs) yttrande angående Täby kommuns förslag till Klimat- och energistrategi.

Täby Naturskyddsförening ser positivt på Täby kommuns arbete med att formulera visioner och mål i klimat- och energifrågor. **En övergripande synpunkt på dokumentet är dock att vision och mål som beskrivs är otillräckliga.** Internationellt finns en politisk konsensus om att temperaturhöjning måste hejdas **senast** vid två grader för att undvika en katastrofal utveckling. Under senare år har medvetenheten ökat om att tvågradersmålet inte bygger på tillräckligt säkra klimatmodeller för att prognostisera effekter av temperaturökningen. Nu gör många ledande klimatforskare bedömningen att **tvågradersmålet innebär en alltför stor risk, att målsättningen bör vara att temperaturstegringen stannar vid högst 1,5 grader.**

2013 finns också facit av utvecklingen av klimatgasutsläpp under de senaste åren. Tyvärr tvingas vi konstatera att utsläppen fortsätter att öka i snabbare takt än tidigare, vilket ställer ännu större krav på att inom loppet av några få år bryta den stigande kurvan och att i stor skala övergå till användning av förnybara energiformer.

Naturskyddsföreningen i Täby drar därför slutsatsen att de nationella målen till 2020 och 2050 inte är tillräckliga. De är inte heller tillräckliga som mål för jordens stater vilket därmed ställer ytterst stora och svåra krav, särskilt på delen av världen med en hög energiförbrukning. Av rättvise- och politiska skäl finns inte möjlighet att förvänta sig att utvecklingsländer ska minska sin energianvändning, den bördan faller tungt på den grupp länder där Sverige ingår.

TNF har noga läst och diskuterat förslaget till "Klimat- och energistrategi" för Täby kommun, daterat december 2012, (nedan förkortat KE) och ger följande synpunkter och förslag. Om inte annat anges gäller sidhänvisningarna grunddokumentet.

1. Målsättningen med strategin

På sid. 2 står inledningsvis att ”Målsättningen är att ge en helhetsbild av energi- och klimatfrågan i Täby. Strategin innefattar inte anpassningen till ett förändrat klimat...”

TNF anser att en riskanalys bör göras, med konsekvens- och sannolikhetsbedömningar av klimatförändringar inom Täby kommun fram till visionsåret 2050. Alternativt kan hänvisning göras till motsvarande dokumentation från annan trovärdig källa.

TNF anser att det tydligt bör anges i vilket miljödokument Täby kommun avser att beskriva anpassnings- och skyddsstrategier.

Sid. 2. Den helhetsbild KE syftar till brister allvarligt då inte invånarnas konsumtionsandel tydligare anges i den sammanfattande inledningen och ställs i relation till de siffror som nu anges! TNF föreslår här en komplettering med de utsläppsvärden av konsumtion som en genomsnittssvensk genererar då värden för Täbyinvånare inte finns. Se vidare under punkt 4!

Sid. 5. Vision 2050, d.v.s. att ”Täby är klimatneutralt och ses som en föregångskommun då vi ligger i framkant med klimatarbete” kommer att innebära en stor utmaning att i verkligheten nå dit. TNF anser att handlingsplanen generellt bör vara tydligare och innehålla fler specificerade åtgärder inom både Täbys geografiska område och Täby kommuns verksamhet.

2. Minskning av koldioxidutsläppen – högsta prioritet

TNF anser att minska koldioxidutsläppen från transporter och energiproduktion måste vara det som är högst prioriterat. TNF anser att det inte räcker att man i målen för 2020 (kommunala verksamheten) säger ”100% förnybar energi (el och värme)”. Att energin är klassad som förnybar är inte detsamma som att den är koldioxidfri. TNF vill här peka på t. ex fjärrvärmens. Även vid eldning med flis (förnybar energi) orsakar själva förbränningen samt alla bränsle- och asktransporter betydande koldioxidutsläpp.

Jämfört med 2009 ska utsläpp av CO₂-e minska från 1,8 till 1,35 ton/inv., en reduktion med 31.500 ton om vi räknar med 70.000 invånare 2020. Fjärrvärmens ska minska utsläppen med 15.000 ton till år 2027, hur långt man kommit 2020 är oklart. TNF efterfrågar ökad tydlighet och fler exempel på vilket sätt Täby ska åstadkomma resten av minskningen?

TNF konstaterar att det i KE skrivs mycket om fjärrvärme/kraftvärmeverk, medan alternativ som solenergi, bergvärme, sjövärme och vindkraft får mindre utrymme. Man kan lätt få uppfattningen att ett kraftvärmeverk via fjärrvärmeledningar i stor omfattning ska leverera el och värme. TNF undrar om detta verkligen är en optimal lösning för Täby de kommande 40-50 åren? TNF vill se en stark betoning på utbyggnad av andra energiformer!

TNF undrar hur framtidsplanerna ser ut för de privata fjärrvärmeanläggningar som redan finns? Fortsätter dessa att självständigt producera energi/värme eller ska näten anslutas till EONs nät? TNF anser att det i strategin tydligt bör anges vad som behövs för att målen ska nås.

Sid. 8: ”I samråd med EON ta fram system för... fastigheters konvertering till fjärrvärme”, anges i KE. TNF vill se att solenergi ges en större plats som framtidens energikälla. Det är

en energiform som väl går att kombinera med fjärrvärme. TNF vill framhålla att Stora Energi priset 2012, som delas ut av Sweco, har gått till Eksta Bostads AB.

”Juryn uppmärksammar Eksta för dess långvariga, målmedvetna arbete med förnybar energi och energieffektiva bostäder. Solenergi ihop med annan förnybar energi täcker i dag upp till 40 procent av energibehovet i Ekstas bostäder. Såväl ekonomi som hållbarhetsaspekter talar för energieffektivitet och solenergi, säger Åsa Bergman, vd Sweco.”

Målen 2020 sid 6, ”10% minskning av elanvändningen i kommunens byggnader jämfört med 2009” låter som ett lågt mål tycker TNF, bara genom att byta till LED-lampor ute- och inomhus borde man uppnå ett betydligt högre mål. TNF vill understryka att elanvändning generellt måste minska trots att elproduktionen i Sverige nästan är koldioxidfri.

TNF noterar att en hög elförbrukning i kommunens fastighetsbestånd förväntas även år 2020 – 129 kWh el/per m² - vad hindrar en ytterligare reduktion?

3. Nybyggnation och rivning av gammal

Täby står inför en omfattande expansion vilket innebär stor byggnadsproduktion. Att bygga genererar stora utsläpp av växthusgaser, i olika grader beroende på materialval, val av metod/lösning samt transporter av material vid nyproduktion och rivning.

På sid. 8 skrivs ”använda hållbarhetsprogram eller motsvarande för att i varje planprocess inkludera tydliga mål för...låg klimatpåverkan...”, ansvar ligger hos Stadsbyggnadsnämnden.

TNF vill framhålla att målsättningen vid husbyggnadsprojekt bör vara i nivå med eller bättre än Västra Roslags Näsby.

TNF undrar hur utsläpp vid byggprojekt redovisas där konsumtionen av byggmaterial sker inom kommunen, men där produktionen av dessa material sker utanför Täby? Detta bör förtydligas av kommunen för att inte utsläpp av konsumtion ska förbli osynliga!

TNF efterfrågar en styrning av dessa aktiviteter som på ett tydligt och mätbart sätt strävar mot en stor återhållsamhet av utsläpp av växthusgaser, både vid själva byggandet och under hela byggnadens livscykel, en styrning som bör förankras i och beslutas av KS/KF.

4. Privat konsumtion - bo, leva och avfall - stor klimatpåverkan

Konsumtionens klimatpåverkan antas vara stor, anges på sid. 2 i huvuddokumentet, TNF har samma uppfattning. Även i faktadelen, sid 32-36, finns text om konsumtion och livsstil samt om avfall. Avsnittet inleds med: ”Konsumtion och livsstil spelar en stor roll för vår energianvändning och klimatpåverkan. På senare tid har konsumtionens påverkan på klimatet uppmärksamats allt mer”. På sid. 32 i faktadelen finns mer text som visar att kommunen är medveten om att det här finns betydande åtgärdsområden. Det framgår att en kommuninvånarens klimatutsläpp fördelar sig med 25% på mat, 30% boende, 30% resande och 15% på shopping.

På sid. 32 i faktadelen anges också att Naturvårdsverket i en rapport från 2008 klargjorde att varje invånare i Sverige släpper ut 10 ton CO₂-ekvivalenter varje år, denna siffra är alltså långt från de 1,8 ton som anges initialt i KE, fem gånger så stor!

Av siffrorna framgår tydligt att stor uppmärksamhet och kraft måste ägnas invånarnas livsstil och konsumtion. TNF anser att åtgärderna i ”*Handlingsplanen*” (huvuddokument och faktadel) är mycket tunna och bör utvecklas betydligt.

TNF föreslår bl. a utökad information från kommunen till Täbys nuvarande och kommande invånare, så att dessa också ges möjlighet att förstå klimatriskerna och hur den enskilda personen/familjen kan medverka till att de av kommunen uppsatta, för oss Täbybor gemensamma målen, kan nås. T.ex. kan Täby - liksom Stockholms stad och många kommuner i Sverige - via hemsidan ge invånarna tillgång till webadressen ”klimatkontot.se” där man lätt kan lägga in sina data för att se de egna samlade utsläppen av CO₂-e.

TNF vill även påpeka att det behövs god och återkommande information till invånarna om vikten av att ta hand om avfall på ett miljövänligt sätt. Målen nås lättare om det skapas system som är smidiga för användaren. Ekonomiska incitament är sannolikt viktiga för att bryta gamla vanor.

Vid insamling av avfall bör biogasbilar användas samt körvägar optimeras och hämtningsavtal anpassas så att bilarna rullar så korta sträckor som är möjligt.

5. Entreprenörernas del av kommunens klimatbelastning

I samtliga åtgärder som avser vad kommunen kan göra saknas entreprenörerna. Då Täby kommun har lagt ut mycket av sin verksamhet på entreprenad så är denna grupp inte en försumbar del. TNF undrar: hur stor kan entreprenörernas klimatbelastning beräknas vara?

TNF anser att en ökad tydlighet är nödvändig i upphandling av olika tjänster då kommunen inte har rådighet över entreprenörernas klimatpåverkande verksamhet på annat sätt.

Ett hypotetiskt räkneexempel visar att hemtjänstföretagen under ett år med sina bilar kör en sträcka som kan innebära 38 varv runt jorden (21 företag x 4 bilar x 5 mil/dag x 365 dagar = 153.300 mil). TNF vill betona att ovanstående är ett räkneexempel där siffrorna inte är kontrollerade men de visar tydligt entreprenörernas miljöbetydelse. Det väcker frågan om det vid upphandling av t. ex. hemtjänstföretag kan krävas användande av el- eller elhybridbilar

6. Klimatneutralitet – klimatkompensation

Ordet ”klimatneutralitet” förekommer i texten särskilt när det handlar om bl.a. transporter. TNF anser att begreppet kan vara vilseledande om det kopplas till s.k. klimatkompenserande åtgärder. Det är ingen tvekan om att investeringar i dylika åtgärder, inom och utom Täby, och även i andra länder, kan ha en t.ex. koldioxidbindande effekt. Det är dock ytterst angeläget att inte klimatkompensationer orsakar en tendens till ”smitning” från ett förändrat transport/resemönster i tron att man s.a.s. ”kvittar ut” den negativa klimateffekten av resan.

Klimatkompenserande åtgärder bör förstås göras hela tiden – offensivt – både för resor svåra att undvika och allmänt som en miljöinvestering i framtiden.

7. Tydligare och separerad redovisning av energianvändningen

TNF önskar en tydligare redovisning för varje föreslagen åtgärd så att man kan följa upp vad ”*minskad energianvändning*” är.

TNF anser att det är viktigt att kunna jämföra olika måttangivelser. Det är då nödvändigt att redovisa både utsläpp och/eller förbrukning per invånare samt totalt. Välj ett mer enhetligt redovisningsätt!

Mätningar och siffror är ibland otydliga. TNF anser att det klart och tydligt måste framgå vad siffrorna står för och vilken tid de avser, t. ex per år. Se bl.a. följande exempel i faktadelen sid 8, Mål 2020. ”*Högst 129 kWh el/m² i kommunens fastigheter*”. Är det både för uppvärmning och hushållsel och per år?

I dokumenten skrivs mycket om fjärrvärmenät. TNF anser att det bör specificeras till det kommunala fjärrvärmenätet för att kunna skiljas från övriga nät som redan finns i Täby.

8. Bedömning av åtgärder - svårtolkat

Sid. 18. TNF anser att det är svårt att säkert tolka kommunens placering av åtgärdsdelarna i figurerna. En förklarande textdel kring ingående ”rutor” är nödvändig.

Exempel på frågor från TNF om bedömning av åtgärder enligt figur 2:

- Varför hamnar ”*Miljökrav i upphandling*” på en helt annan nivå på koordinataxlarna än ”*Uppföljning av miljökrav i upphandling*”.
- Varför relativt låg effekt och låg genomförbarhet angående ”*Incitament för minskad energianvändning*”?
- Varför svårt med genomförbarhet av ”*Källsortering*”?

För Täby Naturskyddsförening

Einar Fries

Göran Sandberg